Aan de gemeenteraad van Oss
Raadhuislaan 2
5341 GM Oss

E-mail gemeente@oss.nl
www.oss.nl

Postbus 5
5340 BA Oss

Wilt u bij uw reactie de datum van deze brief en ons kenmerk vermelden?

Datum	Ons kenmerk	Behandeld door	Aantal bijlagen
…..2024		Merlijn Kurvers	9

Onderwerp
Opinienota 'Waar willen we naar toe met Cultuurpodium Groene Engel en Centrum voor de Kunsten Muzelinck'

Welke vraag stellen we de raad?
De gemeenteraad heeft het college de opdracht gegeven te (laten) onderzoeken wat er nodig is voor een duurzame, gezonde organisatie en exploitatie van Cultuurpodium Groene Engel (hierna te noemen de Groene Engel) en Centrum voor de Kunsten Muzelinck (hierna te noemen de Muzelinck). Passend bij de opdracht en de rol die beide organisaties hebben in de culturele infrastructuur van Oss zoals vastgesteld door de Raad in de cultuurnota 'Cultuur verbindt OnSS in 2021. Deze opinienota heeft twee delen: deel 1 over de Groene Engel en deel 2 over de Muzelinck. We vragen de Raad om haar opinie te geven over het aanbod, de toegevoegde waarde voor Oss en de bijbehorende subsidie van beide organisaties. De definitieve besluitvorming over de financiering (en daarmee ook over het aanbod) is onderdeel van de besluitvorming bij de programmabegroting in november dit jaar.

Deel 1
Cultuurpodium Groene Engel
De Groene Engel is een van de kernpartners binnen de culturele infrastructuur van de gemeente Oss (zie de vastgestelde Cultuurnota Cultuur verbindt OnSS! 2021). Binnen de beleidspijler 'behoud van een vitale culturele infrastructuur' beschrijven we de functie van de Groene Engel als zeer breed:
"Als gemeente vinden we dat Cultuurpodium Groene Engel een unieke combinatie van film, podiumkunsten (muziek en theater) en cultuureducatie biedt in onze gemeente. We streven daar onverkort naar omdat we het cultuuraanbod (experimenteel/ontdekkend/schurend) van van onze gemeente. Ook is een bloeiend cultuurpodium belangrijk voor een bruisende binnenstad." (Cultuurnota Cultuur verbindt OnSS! 2021)

Businessplan 2019 en subsidiebehoefte

In 2019 heeft de Groene Engel een businessplan op laten stellen (zie bijlage). Met de steun van de Raad is dit businessplan geïmplementeerd en levert, ondanks de coronaperiode, resultaten op. Er is een stijgende tendens in de financiële resultaten vanuit een forse verlies situatie. Deze situatie was overigens niet alleen aan de bedrijfsvoering van de Groene Engel te wijten. Alleen in 2020 al daalden de inkomsten van de culturele instellingen in Nederland met 85%. Met de coronamaatregelen in 2021 verbeterde de situatie niet. 2023 is het eerste peiljaar in een vrij normale situatie. De resultaten die de Groene Engel tot op heden boekt, zijn in deze context beschouwd, goed.

Al langer geeft de Groene Engel aan onvoldoende structureel subsidiebudget te ontvangen. De huidige structurele subsidie bedraagt € 364.972 per jaar (prijspeil 2024). De afgelopen jaren hebben we de subsidie incidenteel aangevuld: we hebben de tekorten op de begroting aangevuld met incidentele subsidies van € 198.000,00 (2022), € 323.000,00 (2023) en € 287.000,00 (2024). De Groene Engel heeft in een meerjarenbegroting laten zien dat ze € 250.000 extra nodig heeft per jaar (zie bijlage). In opdracht van de raad is nader onderzoek gedaan om antwoord te krijgen op de vraag wat er nodig is voor een gezonde exploitatie die past bij de rol en de opdracht die de Groene Engel heeft. Conclusie uit het rapport van Fa. Doen en Laten is dat met de huidige subsidiehoogte, de Groene Engel geen toekomst heeft als professioneel podium.

Vanuit de Fa. Doen en Laten wordt geadviseerd om een percentage van de totale omzet als structurele subsidie te beschikken. Bij referentiepodia komt dat neer op 36% van de totale omzet per jaar. Ter vergelijking: op dit moment betreft de subsidie voor de Groene Engel 21% procent van de totale omzet per jaar. Het bedrag wat uit deze berekening komt is vergelijkbaar met het tekort van €250.000,- dat zichtbaar is in de begroting van de Groene Engel.

Het onderzoeksrapport levert ook een aantal dringende adviezen op rondom organisatie, bedrijfsvoering en programmering.

Adviezen businessplan

Fa. Doen en Laten heeft begin dit jaar in opdracht van de gemeente een onderzoek uitgevoerd (zie bijlage). De hoofdvraag in de onderzoeksopdracht was: ‘Is Cultuurpodium Groene Engel in de huidige vorm/functie/positionering en met de huidige financiering levensvatbaar?’. Het rapport stelt dat, om de Groene Engel overeind te houden, een verhoging van de structurele subsidie noodzakelijk is.

Daarnaast geeft het rapport de volgende aanbevelingen om de Groene Engel toekomstbestendig te maken:

1. Bestuur en directie moeten zo snel mogelijk aan de slag met de ontwikkeling van een langetermijnvisie uitmondend in een integraal bedrijfsplan;
2. Heroverweeg fundamenteel het inhoudelijk profiel in samenhang met het podiumkunst en filmaanbod in Oss. Kom tot een beperkter aantal genres met meer focus;
3. Helder het organogram op. Zorg voor een betere en meer planmatige aanpak van (grotere) projecten en nieuwe initiatieven waarin de gevolgen voor de organisatie beter in beeld zijn;
4. Het onderhoud en de faciliteiten dienen dringend te worden aangepast c.q. vervangen;
5. Een verhoging van de gemeentelijke structurele bijdrage is nodig om de positie en het door de gemeente gewenste aanbod op lange termijn levensvatbaar te maken.

Scenario's onderzoek

Fa. Doen en Laten heeft de mogelijkheden tot een toekomstbestendig poppodium in 2 scenario's gevat:

Scenario 1:*Huidige businessplan met breed profiel implementeren*

In dit scenario bevestigen we de opdracht aan cultuurpodium Groene Engel conform het businessplan uit 2019 (zie bijlage). De Groene Engel programmeert verschillende disciplines (muziek, theater, film, debat), voor een brede doelgroep (van jong tot oud).

Bij dit scenario blijft het aanbod breed. De Groene Engel laat zien dat dit kader werkbaar is. De bezoekersaantallen en de horeca inkomsten stijgen. Jong en oud vindt in het markante gebouw een plek. De huidige programmering is wat commerciëler om de brutomarges op de recettes sluitend te maken. De Groene Engel is dit pad al deels ingeslagen en dit werpt vruchten af: er is een stijgend lijn te zien in bezoekersaantallen en inkomsten. Dit is echter geen garantie voor de toekomst: commerciële programmering vraagt wellicht ook een mate van professionele begeleiding waardoor de overheadkosten kunnen stijgen.

Scenario 2: *Huidige businessplan aanscherpen door een onderscheidende positionering*

Het onderscheidende karakter wordt versterkt door het beperken van het aanbod en het concentreren op onderscheidend aanbod ten opzichte van andere cultuurinstellingen.

Met dit scenario versterk je het onderscheidende karakter van de Groene Engel, conform het advies van Fa. Doen en Laten. De combinatie van film, podiumkunsten en cultuureducatie laten we los als subsidiekader om de eenvoudige reden dat je niet alles goed kunt doen. Het advies van Fa. Doen en Laten is daarin heel helder: "Strikt gekeken naar het aanbod film en theater zijn dat activiteiten die ook elders in Oss onder betere omstandigheden worden gepresenteerd." (p. 4) In de subsidieopdracht komt meer focus, met keuzes voor een doelgroep en activiteiten. Denk aan focus op jeugd en jongeren, talentontwikkeling en

bijvoorbeeld de debatfunctie, waar de accommodatie (cultuurlokaal) uitermate voor geschikt is. Het moet duidelijker zijn waarmee de Groene Engel zich onderscheidt van bijvoorbeeld Theater de Lievekamp en waar ze aanvullend is in de culturele infrastructuur van Oss.

Voorkeur college voor scenario 2

De voorkeur van het college gaat uit naar scenario 2.
We willen een breed en divers cultuuraanbod in Oss. Daarvoor zijn er veel verschillende organisaties actief, en stimuleren we nieuwe initiatieven. De positie van Groene Engel kan en moet daarin meer onderscheidend zijn. In het huidige brede aanbod zit overlap met activiteiten van andere organisaties die we ook subsidiëren. Focus maakt de organisatie en het aanbod sterker. Het maakt ook het profiel van de Groene Engel sterker, niet van alles wat maar een unieke partner in het Osse cultuuraanbod. Zoals in het rapport wordt aangegeven is dit ook van belang voor de levensvatbaarheid. Het college wil de opdracht aan de Groene Engel richten op jeugd en jongeren en talentontwikkeling. Daar kan de Groene Engel van grote toegevoegde waarde zijn. Thematische programmering, jong-Talentpodium, de Maakplaats voor jongeren en bijvoorbeeld de huidige rol in cultuureducatie via OKVO (Osse Kunstinstellingen Voor het Onderwijs) kan daardoor versterkt worden.
Met meer aandacht voor een duidelijker kerntaak, kan de Groene Engel zich verder ontwikkelen als een unieke plek in Oss.

Groene Engel kan daarnaast natuurlijk commerciële activiteiten ondernemen. Maar dat is niet het aanbod waarvoor wij subsidie verlenen. We zullen met de Groene Engel de verhouding tussen gesubsidieerde inzet en commerciële activiteiten blijven monitoren.

Het college hecht waarde aan de adviezen van Fa. Doen en Laten en wil deze op alle onderdelen samen met de Groene Engel oppakken. Bij keuze voor scenario 2 zullen we de subsidieopdracht herschrijven. Daarmee gaan we ook aan de slag met ons opdrachtgeverschap, een van de aanbevelingen van Fa. Doen en Laten.

Subsidiebehoefte

De Groene Engel heeft in haarmeerjarenbegroting laten zien dat ze €250.000,- extra subsidie nodig heeft per jaar. Zoals gezegd, vanuit de Fa. Doen en Laten wordt geadviseerd om een percentage van de totale omzet als structurele subsidie te beschikken. De huidige subsidie voor de Groene Engel is 21% procent van de totale omzet per jaar. Dat is lager dan bij referentiepodia (36%). Het bedrag wat uit de geadviseerde berekening komt is vergelijkbaar met het tekort van €250.000,-.

Investeringskrediet

In de begroting van de Groene Engel is een kredietvraag te zien. In overleg met de Groene

Engel nemen we deze vraag niet over in de subsidievraag. Er is een raming gemaakt van de benodigde middelen om apparatuur te vervangen en de Groene Engel bekijkt per item op welke wijze zij deze kunnen aanschaffen, of zij hier financiering voor nodig hebben en zo ja, vanuit welk fonds. Er wordt niet vanuit gegaan dat de gemeente kredietverstrekker is.

Vragen:

1. Voorwaardelijk voor beide scenario's uit het onderzoek van FA. Doen en Laten is een structurele verhoging van de gemeentelijke subsidie van € 250.000,-. Onderschrijft u dat?
2. In het advies is sprake van twee varianten van het businessplan:
a.Huidige businessplan met breed profiel implementeren
b.Huidige businessplan aanscherpen door een onderscheidende positionering
Naar welke variant gaat uw voorkeur uit, en waarom?

Wat is het vervolg?

Deze bespreking is voorbereidend op de programmabegroting 2025-2028, waarin de inhoudelijke en financiële vertaling is opgenomen. Als uw raad een voorkeur uitspreekt voor een scenario, werken we dat verder uit. We doen dat samen met de Groene Engel.

Bijlagen:

1. Meerjarenbegroting Cultuurpodium Groene Engel 2023-2026
2. Financieringsbehoefte GE 2023-2024
3. Opdracht onderzoek
4. Rapport Fa. Doen en Laten
5. Businessplan 2019

Deel 2

Centrum voor de Kunsten Muzelinck

De Muzelinck is een kernorganisatie binnen de culturele infrastructuur in Oss die zorgdraagt voor cultuureducatie in brede zin. Ze onderhoudt de relatie met het onderwijs zowel in het primair- als het voortgezet onderwijs en is de Osse uitvoerder voor het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Ze ondersteunt de amateurkunst en levert een bijdrage aan de beleidsambities op het gebied van cultuurparticipatie. Muziekles is bereikbaar voor iedereen en ook andere kunstvormen kun je via de Muzelinck leren en beoefenen. De Muzelinck ondersteunt met cultureel aanbod en/of interventies maatschappelijke uitdagingen en opgaven. De culturele interventies zoals in proeftuin Ruwaard zijn onderdeel van een aanpak die erkent wordt. Uit de cultuurnota 'Cultuur verbindt OnSS':
De ontwikkeling die Muzelinck doormaakt vinden wij interessant en waardevol. De rol van Muzelinck verandert; in plaats van eigen aanbod ontwikkelt Muzelinck zich als netwerkorganisatie, bruggenbouwer en intermediair. Wij zien dat ook de andere culturele

instellingen cultuureducatie en cultuurparticipatie hoog in het vaandel hebben staan en dat er een beweging van binnen naar buiten wordt gemaakt. Dat roept de vraag op welke positie Muzelinck zou kunnen krijgen in het samenspel van onze culturele instellingen en maatschappelijke partners om zoveel mogelijk Ossenaren bij het culturele leven te betrekken en de sociale waarde van cultuur zo goed mogelijk te benutten. In de komende periode willen wij in overleg met Muzelinck bezien welke effecten de veranderende rol heeft op de organisatie en de huisvesting. ('Cultuur verbindt OnSS' 2021)

Meerjarenplan 2025-2028

Deze veranderende rol is uitgewerkt in het meerjarenplan 2025-2028 van de Muzelinck (zie bijlage). De taakopvatting van de Muzelinck is er een die past bij onze beleidsuitgangspunten zoals in de cultuurnota staan: het bevorderen en versterken van cultuureducatie en cultuurparticipatie. Het meerjarenplan 2025-2028 van de Muzelinck slaat een andere toon aan dan het Koersdocument 2021-2024. Het Koersdocument beschrijft een zoektocht en een herpositionering van de organisatie. Het meerjarenplan schetst een lijn voor de periode 2025-2028 waaruit de eerder voorzichtige schreden van de Muzelinck, ferme stappen worden. De Muzelinck is financieel en organisatorisch echter kwetsbaar gebleken. Incidentele middelen zijn nodig (geweest) om structurele kosten zoals personeel en huisvesting te bekostigen. De afhankelijkheid van tijdelijke subsidies van andere partijen is daarmee groot geworden.

Het meerjarenplan beschrijft een viertal programmalijnen:

- KunstLeren - cultuureducatie op school en in de vrije tijd, waaronder het programma Cultuureducatie met Kwaliteit
- KunstOntmoeting - ondersteuning van de amateurkunstbeoefening
- KunstGeluk – verbinding met het sociaal domein op welbevinden en positieve gezondheid
- KunstOndersteuning – versterken van het georganiseerde amateurkunstleven

Met uitzondering van KunstOndersteuning zijn de andere drie programmalijnen ook in het Koersdocument en in de huidige organisatie al langer geborgd. Voor KunstOndersteuning is vanuit GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) geld beschikbaar gekomen voor 2 combinatiefunctionarissen cultuur. De Muzelinck heeft die taak opgepakt en vult deze nu in.

Onderzoek Berenschot

Op verzoek van de Raad is een onderzoek gedaan naar de bedrijfsvoering. Opdracht aan Berenschot was om onderzoek te doen en een rapport op te leveren, waarin:

- Helderheid wordt gegeven over de bedrijfsvoering in de huidige organisatorische vorm met de huidige financiering, inclusief inzicht in huidige en toekomstige huisvestingslasten;

- Advies wordt gegeven over de administratieve inrichting van de organisatie om in control te zijn rondom financiën en gezonde bedrijfsvoering: kortom een duurzaam financieringsmodel.

Als startpunt voor dat onderzoek is het Meerjarenplan 2025-2028 van de Muzelinck genomen. Berenschot heeft onderzocht of het plan en de ambities die de Muzelinck daarin beschrijft, haalbaar en uitvoerbaar zijn. Een duidelijk conclusie die Berenschot trekt is, dat de structurele subsidie verhoogd moet worden om te kunnen voldoen aan de ambities die de Muzelinck benoemt in het meerjarenplan. Met hoeveel die subsidie omhoog moet, is enerzijds de vraag die samenhangt met de wijze waarop je wilt subsidiëren. Berenschot hanteert het IGLO model waarbij de kosten van de organisatie en activiteiten waar geen inkomsten tegenover staan uit subsidie moet komen. Anderzijds is het aan uw raad om de ambities en de richting die de Muzelinck in haar meerjarenplan beschrijft, te onderschrijven of daar nadere richting aan te geven.

We geven hieronder kort de uitkomsten en bevindingen van het rapport Berenschot weer:

1. Het meerjarenplan van de Muzelinck verdient ondersteuning, maar vraagt nog wel om een verdere uitwerking en monitoring;
2. De organisatie heeft grote stappen gezet, maar organisatieontwikkeling blijft een aandachtspunt;
3. De omvang van het structurele tekort is circa € 400.000,-. Hierbij is geen rekening gehouden met jaarlijkse reguliere indexering van de subsidie;
4. Voor dekking van dit tekort is structurele aanvullend exploitatiesubsidie nodig;
5. Bij gelijkblijvende subsidie is het niet dekken van het tekort in de komende jaren alleen op te vangen door het aanbod in KunstOntmoeting te halveren en door in de basisvoorziening te snijden. Meer besparingen gaan ten kosten van inkomsten waardoor het tekort groter wordt.

In het Berenschot rapport is per programmalijn aangegeven hoeveel mensen daaraan werken en hoeveel er in financiële zin op dat programma tekort is. Het is helder weergegeven wat de meerkosten zijn per programmalijn. Dit is echter geen cafetariamodel. Er is een samenhang tussen de programmalijnen. Berenschot stelt dat de basisorganisatie (o.a. personeel en huisvesting) randvoorwaardelijk is voor de uitvoering van de programmalijnen en dat de programmalijnen elkaar opvolgen: de programmalijnen versterken elkaar binnen het culturele ecosysteem. Dat niet alleen, de structurele ophoging waar Berenschot over spreek houdt ook rekening met de Fair Practice Code en goed werkgeverschap.

Berenschot heeft ook de nuloptie bekeken: wat is de impact bij gelijkblijvende subsidie? Door te kiezen voor de nuloptie slaat de ambitie van de Muzelinck dood, wankelt de organisatie en hapert het ecosysteem.

Subsidiebehoefte
Muzelinck verzoekt om een structurele verhoging van de exploitatiesubsidie met €250.000,- per jaar, aangevuld met een eenmalige subsidie in 2025 van €240.000.
Berenschot heeft berekend dat de basisbehoefte van de Muzelinck leidt tot een structurele financieringsbehoefte van gemiddeld €400.000,- per jaar op basis van het 4-jarige meerjarenplan. Dit bedrag houdt rekening met kostenstijgingen *zonder* compensatie door indexering of baten.

Op basis van onze subsidieverordening wordt de subsidie jaarlijks geïndexeerd op zowel exploitatie als loonlasten. Daarnaast gaan we met de gemeente Bernheze (als mede financier van de Muzelinck) afspraken maken over verhoging van hun subsidiedeel (13% aandeel).
Op basis hiervan stellen wij verhoging van de structurele subsidiebehoefte voor met €250.000,-. Over de vierjarige subsidieperiode leidt dit tot een vergelijkbaar subsidiebedrag als het gemiddelde subsidiebedrag waar Berenschot mee rekent.

De Muzelinck heeft op dit moment een eigen vermogen van € 97.796,-. Een gezond eigen vermogen dient ongeveer 10% van de exploitatielasten te zijn. Wij stellen voor om in 2025 een incidentele subsidie te verstrekken van € 240.000,- om zo te komen tot een weerbaar eigen vermogen.

Verhuiskosten
In de meerjarenbegroting van de Muzelinck zijn in verband met de nieuwbouw in 2025 en 2028 verhuiskosten opgenomen. Deze kosten zijn echter nog niet onderbouwd. Omvang en dekking zijn onderwerp van gesprek.

Vragen:
1. Onderschrijft u de taakopvatting van de Muzelinck zoals deze is uitgewerkt in het meerjarenplan 2025-2028?
2. Hecht uw fractie meer of minder waarde aan bepaalde onderdelen van het meerjarenplan?
3. Onderschrijft u op basis van het onderzoek, het meerjarenplan en de meerjarenbegroting de constatering dat er een hogere, structurele subsidie nodig is?

Wat is het vervolg?
Deze bespreking is voorbereidend op de programmabegroting 2025-2028, waarin de inhoudelijke en financiële vertaling is opgenomen. Als uw raad voorkeuren uitspreekt, werken we dat verder uit. We doen dat samen met de Muzelinck.

Bijlagen:
6. Meerjarenplan Muzelinck 2025-2028
7. Begroting Muzelinck 2025-2028

8. Onderzoeksopdracht Centrum voor amateurkunst Muzelinck
9. Toetsing plan Muzelinck – gemeente Oss – Berenschot – rapport 7 mei 2024

Samenvatting

Het college van B&W vraagt de gemeenteraad om een mening te vormen over de toekomst van de Groene Engel en de Muzelinck. Beide culturele instellingen zijn onderdeel van de culturele infrastructuur van de gemeente Oss, maar kampen met financiële uitdagingen. Onderzoek heeft aangetoond dat een verhoging van beide structurele subsidies noodzakelijk is om de organisaties levensvatbaar te houden.

Voor de Groene Engel worden twee scenario's geschetst: een breder aanbod of een meer gespecialiseerd aanbod. In beide gevallen is een hogere subsidie nodig.
Voor de Muzelinck is een meerjarenplan opgesteld met als doel het bevorderen van cultuureducatie en cultuurparticipatie. Ook hier is een verhoging van de structurele subsidie nodig om de ambities waar te maken.

Het college vraagt de raad om:
- Te bevestigen dat de taakopvatting van beide instellingen wordt onderschreven.
- Aan te geven welke scenario's de voorkeur hebben.
- Te beslissen over de hoogte van de benodigde structurele subsidies.

De uiteindelijke besluitvorming over de financiering zal plaatsvinden in november tijdens de behandeling van de programmabegroting.